

Népművészet

Pécsett tartja vándorgyűlését a Magyar Néprajzi Társaság. A tanácskozás témája a népművészet tegnap és ma. A vándorgyűlés munkájában részt vesznek a Néprajzi Múzeum, a Népművelési Intézet, a Magyar Tudományos Akadémia néprajzi kutatócsoportjának és zene-tudományi intézetének munkatársai is.

A vándorgyűlésen mintegy 350-en vannak jelen, a magyarok mellett csehszlovák, finn, francia, jugoszláv, lengyel, NDK- és NSZK-beli, norvég, osztrák román és svéd szakemberek. A háromnapos tanácskozást dr. Ortutay Gyula akadémikus, a Néprajzi Társaság elnöke nyitotta meg, s előadást tartott a népművészet, a néprajztudomány és a közművelődés kapcsolatáról.

Lehülés és influenza

Szaporodnak a náthás, hurutos megbetegedések Járvány még nincs, de számolni kell vele

Az őszi beköszöntésével — különösen, ha hirtelen fordul hűvösré az idő, és gyakoriak a hőmérséklet-ingadozások — rendszerint mind több panaszok jelentkeznek influenzaszerű megbetegedésre, meghűlésre, náthára.

Az orvosok szerint ez részben természetes is, hiszen a váratlan lehülés kedvez a légúti megbetegedések kialakulásának. Hidegebb időben ugyanis könnyebben válik alacsonyabbá a jégző-szerveink, közöttük elsősor-

ban az orr nyálkahártyájának hőmérséklete. A baktériumok ilyenkor gyorsabban szaporodnak, könnyebben „támadják” meg a szervezetet.

Több mint száz olyan vírust is számon tart a tudomány, amely szintén előidézője lehet az ilyen betegségeknek. S ha az idő hűvösebbre fordul, kevesebbet tartózkodunk a szabadban is, ami szintén növeli a fertőzés terjedésének esélyeit, hiszen a zárt helyiségek levegője mindig „teltebb” a kórokozókkal. Ráadásul a megfázott ember szervezetének ellenálló-képessége is kisebb a fertőzésekkel szemben.

Az Egészségügyi Világszervezet influenzafelügyelő szolgálata az utóbbi hónapokban csupán Ausztráliából, Hongkongból, az USA déli részéből és Afrikából jelentett kisebb helyi járványokat. A vizsgálatok szerint ezeket, az úgynevezett hongkongi vírus Viktória/A jelű változata okozta. Ugyanaz, amely nálunk az év elején lezajlott kisebb méretű járvány előidézője volt. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy az idén elkerüljük a járványt — hangoztatják a szakemberek. Részben azért, mert a legutóbbi, az év eleji járvány szokatlanul enyhe lefolyású volt: a nagy, másfél-kétmillió megbetegedéssel járó járványokhoz képest hazánkban ezúttal csak 650 ezren estek át a betegségen, s így jóval kevesebben szereztek ellene védettséget, mint a korábbi nagy járványok esetén. Másrészt ez év tavaszán az egyesült államokbeli Fort Dixben lezajlott kisebb, helyi járvány okozójaként egy viszonylag új szerkezetű influenza-vírust is kimutattak. Ez a vírus a vizsgálatok szerint leginkább a sertésinfluenza egyfajta, az elterjedésével együtt csaknem 60 évvel ezelőtt lezajlott, viszonylag sok szövődménnyel járó világméretű járvány, a spanyolnátha vírusával áll közelebbi „rokonságban”.

Naponta 720 tonna etilén

Teljes erővel dolgozik a Tisza-menti Vegyi Kombinátnál olefingyára. Hazánk legkorszerűbb vegyi üzemének csupán etilénből — egyik legfontosabb termékéből — naponta 720 tonnát készítenek (MTI)

Jogszabályok — könyvtárakra

A Kulturális Minisztériumban megkezdtek a könyvtárakra vonatkozó törvénytervezést és minisztertanácsi rendelet végrehajtási utasításának előkészítését.

A júniusban megjelent jogszabályok csak a legalapvetőbb, legáltalánosabb rendelkezéseket tartalmazzák, ezek alkalmazására dolgozzák ki a miniszteri utasításokat, rendeleteket. A könyvtári rendszer hatékony működéséhez szükséges sürgős intézkedéseket összevontan, egyetlen utasításban — jehetőleg még ebben az évben — szabályozzák. Az utasítás kijelöli a könyvtári hálózatot, a könyvtári együttműködési köröket, koordinációs

Szépségtapasz

Rezignált megjegyzést tett (csak úgy, magunk között) az egyik középis-kola igazgatója fizikai dolgozók gyerekeinek, hátrányos helyzetű tanulóknak egyetemi előkészítéséről, eredményes felvételi vizsgáiról beszélgetve. Miközben örömmel tergette szét statisztikai papíroslepedőkről a kedvező adatokat, nem állhatta szó nélkül: „csak azt tudnánk még, miként kerülhet be az egyetemre tizenkilenc, tizenkilenc és fél ponttal a pedagógus tehetséges gyereke?” Nevezetesen az a pedagógusé, aki tantestületben maga tette a leg-többet a fizikai dolgozók gyerekeinek felkészítésében.

A jelenség föltehetően nem tipikus, bár tanulságai megdöbbentőek. Milyen belső meggyőződéssel, elhivatottsággal, a pedagógia mérhető és mérhetetlen emberi tartozékaival fölkelésülten áll majd diákjai elé ez a tanár? És miként vélekedik a történetekről, miféle következtésekre jut a fia? Aki — félreértés ne essék — nem holmi méltányosság miatt járhatna most egyetemre tegnapi padtársaival, hanem képességei, tudása, elismert és bizonyított föl-készültsége okán. Nem azért tehát, mert apja segítette be osztálytársait, hanem, mert maga is kiérdemelte. Hihető-e joggal vajon, hogy ezúttal ő került „hátrányos helyzetbe”?

Apró szépségtapasz — legyinthetne valaki, burkolt célzással a szabályokat erősítő kivételekre, ha az

eset tanulságai nem villantának föl újabb kérdéseket. Az egyikből fősófokú tanintézetek egyébként sem vitamentes fölvételi vizsgarendszerének repedései látszanak. Általában pedig az elvi álláspontok gyakorlatának ügyetlenségei, a kategóriák kezelésének merevsége, amikor pusztán statisztikai szempontok dominálnak, a hátrányos helyzetű diákok továbbtanulását okosan segítő-egyengető szép, tiszta szándék — figyelmeltenségekbe botlik. Történetünk-nél éppen ez a szépségtapasz, hiszen egy helyes és indokolt oktatáspolitikai szemlélet megvalósításának igyekezetében vált mellőzötté az összefüggések egyedi emberi oldala, a pedagógus tehetséges gyerekeinek az ügye. Fontos és időszerű politika: elhatározások végrehajtásához természetesen szükségeltetik bizonyos fajta „merekvés”, csúnya, de praktikus kifejezéssel, az úgynevezett farszírozás. Magyarán: adminisztratív eszközökkel is támogatni a munkás- és parasztszülők gyerekeinek egyetemi fölvételét; más-különben félt, kibúvákat keresnénk, kiskapukat igazolnánk. Am ez a „merekvés” abban tetszen föl, hogy a végrehajtás célra-tartó és konzekvens fe-gyelmezettséget és nem szemléletet jelöl, s belőle az ésszerűsége, az igazságosság momentumaira sem borul árnyék.

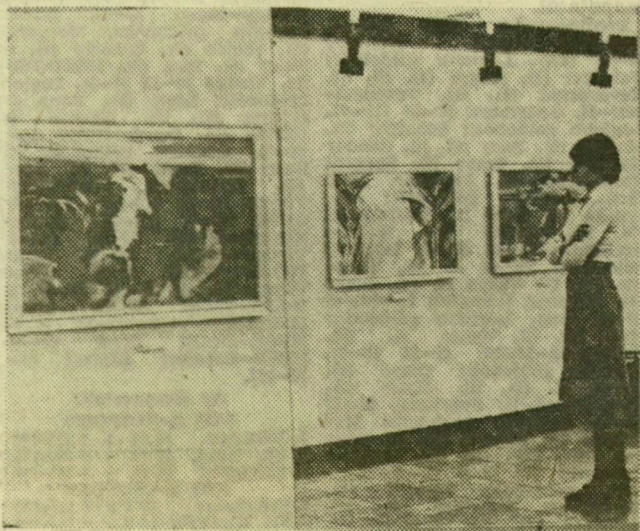
A másik kérdés messzibb röpít. Nem pusztán fősó-oktatásunk, de egész iskolarendszerünk érzékeny fe-

lőlete a pályaválasztás, pályairányítás korszerűtlensége, elégtelensége. Ma is sarkosan léteznek divatos és mostoha pályák, egyetem-főiskolai fakultások, melyekre hovatovább maximális pontszámokkal sem igen lehet bejutni, illetve ahol minimális fölkészültségű jelöltekkel sem képesek kitölteni a keretszámot. Műszaki, természettudományos karokon, intézetekben, aligha van jelentősége bármilyen „vizválasztónak” a hátrányos vagy éppen előnyös helyzetű diákok között, hiszen oda egyformán kedvezőbb eséllyel startolnak az érettségizettek, mint mondjuk a jogi vagy az orvosegyetemre. Mi tehát a megoldás? Miként az orvosi gyakorlatban javallat a prevenció, itt sem más: a lelki sérülések megelőzése, a hatékonyabb és az országos (helyi) szükségleteket reálisan fölmérő, aszerinti pályairányítás. Lehetőleg minél korábban, azoktól a pillanatoktól következetesen, amikor a gyerekek érdeklődése, fogékonysága komolyodni kezd — s persze, lehetőleg a szülőkkel szoros egyetértésben, együttesen. A diákok majdani hivatásának okos megtervezésétől pedig cseppet sincs távol a pedagógia okos megtervezése. A matematika, a fizika, a műszaki-tervezettudományos tantárgyak oktató-nevelő munkájának olyasfajta korszerűsítése, ami által az életnek ezen területei érdekesebbé, izgalmasabbá, vonzóbbá válhatnak a tanulóknak.

Nikolényi István

Vihartépte harmónia

Dér István tárlata

Acs S. Sándor felvétele

Részlet Dér István tárlatáról

„Kiállításomon elsősorban azokat a képeimet mutatom be, amelyek a természethez — föld, víz, levegő, ég —, az emberhez és állathoz való viszonyom tükröződik” — írja tárlatának leperellőjében Dér István. A Képcsarnok szegedi Gulácsy Lajos termében megnyílt tárlata mintha a képzőművészeti világ hét ideji központi gondolatához kapcsolódna — Ember és környezet —, természeti ihletésű műveket sorakoztat fel. Az alföldi táj motívumai jelennek meg képein: a Tisza-part ezerarcú világa, a fák hő harmonikus szép együttesei, hol vihartépte expresszív motívumai és emberek, lovak, napraforgók és galambok — mind-mind a természetközelség, a természeti ihletés jegyében.

Ami először szembe ötlik a tárlatlátogatónak: témáinak variáltsága, kifejezőmódjának sokszínűsége, stílusának építkezése egységes színvilágban jelenik meg. Legyen bár témája a Tisza (Reggel a Tiszán, Holt Tisza), képeinek központi figurája a ló (Legelőző lovak, Csodások, Fű lóval), halászkor (Szárado háló, Halászkor), a tanyák világa (Tanyák) vagy jelképpibb fogalmazású kompozíció (A hajnal születése, Fehér éjszaka), s legyen elvontabban fogalmazott kép (Téli táj) — összefogja őket az eredeti színvilág. A színvilág legfőbb jellemzője, hogy a barnák százféle árnyalatai, az okker sokfélesége, a törtfélék világító foltjai között szinte minden képen fölsejlik e meleg és bensőséges színek izgató ellentétéként a kék hideg ecsetvonása, e meleg harmóniát izgalmasító tévő disszonancia.

Úgy épülnek egymásra Dér István kiállításán a témák, mint egy-egy épület téglái. Míg a tanyaképek a konkrét, a reális, a valós világhoz közelebbi alkotások, a halászkor

sorozatdarabjai többek egy elcsúszott pillanatnál, kifejezik az időbeliség, a folyamatos higgadt, ósdiók óta folytatott elemeket. Azok az alkotások, melyeken a központi figura a ló, többek egyszerű állatábrázolásoknál. A dinamizmus, a mozgalmasság, a szabadság, a fiatalosság jelképei ezek a legélvező, szabadon élő állatok. Festőileg elvontabb megfogalmazásúak azok a művek, melyek a természet egy-egy motívumából bontják ki az alkotó érzelmi állapotának röntgenképeit. Hol túláradó érzelmi fűtöttsége dönti le az útjába álló jegenyéket, hol az élet villámcsapásait regisztrálja, hol a csöndes nádas zizező hangjaira figyel.

Képeinek azon darabjai, melyek e kiállításon a legszélesebb pontot képviselik (Hajnal születése, Fehér éjszaka, Téli táj), részint jelképes üzenettel töltődnek, részint absztrakt festői megfogalmazást nyernek. A hajnal születése című képen a természeti motívum érzelmi gondolatot töltéssel párosul, az emberi kapcsolatok megszületésére, az élet továbbfolytatásának varázslatos pillanatára is utal. Mindezt olyan belső fényvel, elmosódó kontúrokkal, szinte csak vibráló motívumokkal teszi, hogy valóban szükség van a néző alkotó értő közreműködésére. A Téli táj című alkotása pedig e sarkkó másik pólusa; mintha a festő idegvégződéseit ecsetjében folytatódónak, a nagy, semleges foltokon szinte szeizmográffékként lüktet, vibrál, lélegzik a festő minden rezdülése.

Dér István tárlatát tegnap, csütörtökön délután népes közönség előtt nyitotta meg dr. Fehér István kandidátus, tanszékvezető főiskolai tanár. A tárlatot október 7-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

Tandi Lajos

Szépek és bolondok

Új film

Szines magyar film. Írta és rendezte: Szász Péter. Operatőr: Koltai Lajos. Zene: Presszer Gábor, Vukán György. Főbb szereplők: Kállai Ferenc, Bodrogi Gyula, Andor Tamás, Mészery Judit, Tábory Nóra.

A moziban foglalkoztatott a gondolat, hogy a szaktanácsaival besegítő Zsolt Istvánnak, játékvezetői testületünk jeles propagátorának, végre meglehetett az ő igazi gyönyörűsége. Mert a futballbírói lélektanról maga is oly szívhez szólóan tud merengeni, hogy több pirula andaxinnal fölér izgalmas televíziós közvetítések szuszszanásnyi játékszüneteiben. Ó képes tán egyedül arra, hogy a kihagyott helyzeteket, faultok, lesálláson elhalt akciók fölötti bosszúságok helyett a játékvezető magányosságára terelje az ideges néző figyelmét. Mintha azt sugalmazná: szurkolók, ti,

bitor emberek, nem is az a meccs, eredmény, gólkülönbség és más földi górlóság a fontos, hanem akire senki sem gondol (mert az a jó, ha a játékvezető észrevétlenül marad), az a parányi kis feketébe öltözött lény a stadionkatharban, elszabadult indulatok keresztútjában, akinek szipja a varázspálca, s mint Prospero a viharban, ura, parancsolója, kormányzója a homo ludens mindennemű és rangú társas kapcsolatainak.

Körülbelül ez a csipetnyi naivitás jellemzi Szász Péter filmjét is. Olyasfajta közhelety épít tovább, hogy amíg mondjuk a filozófus Hegelt és Marxot olvas vasárnapjain, addig a péklegény hamadosztályú labdarúgó-mérkőzésen bíraskodik, s a szabad idő hasznos kitöltésének eme összecszerelhetlensége a világ legtermészetesebb dolgai közé tartozik, így valószínűleg meg ki-ki önmagát.

Persze az elsőosztályú filozófus és a harmadosztályú futballbíró emberigenységessé megfér azonos erkölcsi szférákban, éppen az önmegvalósítás nemes ösztöne által, csakhat a végeredmény nem egyenértékű: a játékvezetőnek például mindössze egyetlen sornyi elégtétel jut a másnapi Népsportban. Vagyis hát a dolgok abszolút értéke lényegtelen, közömbös az embernek. Fontosabb azok relatív értéke, a boldogító tudat, hogy ki-ki miben találja meg az elégtételt, s ebből a nézőpontból teljesen mindegy, világjajnokai döntőn vagy vállalati sörmeccsen belőtt győztes góllal szerzvalaki boldogságot, vasárnapot a hétköznapokban.

Nehezebb kérdés viszont Szász Péter filmjében, hogy hihetőnk-e Ivicz Istvánnak. Az élmény valóságos: a kemencék mellől kihordott kenyereszsákok után hősünk ünneplőbe öltözik, vonatra száll, hosszú filteres cigarettát szív, elhessenti a bírói tekintélyét megkönyezőzők, szállodában alszik, atyai fölénnyel egzecrozatja partjelzőit, és a mérközésen — hivatása magaslatán — kiállítja a hazai csapat sztárját, az önmagáról megfeledkezett centercsatárt. Nem is ezzel, a cselekmény részleteinek hitelével akad baja a nézőnek. A sztoriba mint kakukkfűves, majorannás ételizesítő, elegyednek el hóbortos emberek hóbortos dolgai. Az egyik partjelző férfiasága páratlan sikersorozatot ér meg, a játékvezetőt összetévesztik valami fikatív személlyel, s a félreértések csakhogynem az ésszegfutballbíró emberigenységessé megfér azonos erkölcsi szférákban, éppen az önmegvalósítás nemes ösztöne által, csakhat a végeredmény nem egyenértékű: a játékvezetőnek például mindössze egyetlen sornyi elégtétel jut a másnapi Népsportban. Vagyis hát a dolgok abszolút értéke lényegtelen, közömbös az embernek. Fontosabb azok relatív értéke, a boldogító tudat, hogy ki-ki miben találja meg az elégtételt, s ebből a nézőpontból teljesen mindegy, világjajnokai döntőn vagy vállalati sörmeccsen belőtt győztes góllal szerzvalaki boldogságot, vasárnapot a hétköznapokban.

N. I.